

МОНГОЛ УЛСЫН
ДЭЭД ШҮҮХ

2024

МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН СТРАТЕГИЙН ЗОРИЛГО:

ШҮҮХЭД ИТГЭХ ИРГЭДИЙН ИТГЭЛИЙГ НЭМЭГДҮҮЛНЭ

Агуулга

●	Улсын дээд шүүхийн бүрэлдэхүүн	
	Өмнөтгөл	4
	Улсын дээд шүүхийн бүрэлдэхүүн	8
●	Улсын дээд шүүхийн шүүн таслах ажиллагааны тоон мэдээлэл	
	Танхимын нийт шүүгчийн хуралдаанаар хэлэлцсэн хэрэг	10
	Хяналтын шатны шүүх хуралдаанаар хянан шийдвэрлэсэн хэрэг	11
	Хуульд заасан бусад	12
	Хэрэг хянан шийдвэрлэсэн дундаж хугацаа	13
	Улсын дээд шүүхийн шийдвэрийн тойм	16
●	Улсын дээд шүүхийн шүүн таслах ажиллагаанаас бусад ажлын тоон мэдээлэл	
	Нийт шүүгчийн хуралдаан, Шүүгчдийн зөвлөгөөн	19
●	Улсын дээд шүүхийн 2024 оны онцлох ажлууд	
	Иргэн төвтэй, ил тод шүүх: Улсын дээд шүүхийн манлайлал ба шинэчлэл	21
	Улсын дээд шүүхийн хуралдааныг цахимаар шууд дамжуулдаг боллоо	22
	Ази, Номхон далайн бүсийн орнуудын Ерөнхий шүүгчдийн хурал: Улсын дээд шүүхийн оролцоо	23
	Шүүх засаглалыг бэхжүүлэх Европын Холбооны Твиннинг (Хосолмол түншлэл) төсөл	
	хэрэгжихээр боллоо	24
	Захиргааны хэргийн шүүх байгуулагдсаны 20 жилийн ололт, үр дүнг дүгнэсэн жил боллоо	25
	Шүүхийн мэтгэлцээний тэмцээн: Оюутнуудын ур чадварын өрсөлдөөн	26
●	Эрх зүйн боловсролд	
	Шүүгч болон хуульчдад зориулсан сургалт	27
	Олон нийтийн эрх зүйн боловсролд	28
	Оюутан, сурагчдад шүүхийн үйл ажиллагааг тогтмол танилцуулдаг боллоо	29
●	Улсын дээд шүүхийн Тамгын газар	30

Өмнөтгөл

Өнгөрөгч 2024 он Монгол Улсад төдийгүй дэлхий даяар шүүхийн хөгжилд шинэ алхмууд хийгдсэн, шинэ тутам сорилтууд учирсан жил болж өнгөрлөө. Ялангуяа дэвшилтэт цахим технологи, хиймэл оюун ухааныг шүүхэд нэвтрүүлэх ач холбогдол, бэрхшээл болон эрх зүйн асуудлууд олон улсын анхаарлыг татаж, Ази, Номхон далайн бүс нутгийн Ерөнхий шүүгчдийн 19 дүгээр хурлын үндсэн сэдвээр хэлэлцүүлэв. Монгол Улсын дээд шүүх ч шүүхийн үйлчилгээ, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд хиймэл оюун ухааныг нэвтрүүлэхэд тухайлан анхаарч өгөгдлийн стратеги, олон улсад баталгаажсан системийг суурьшуулах бэлтгэлийг хангаж байна.

Технологийн дэвшлийг шүүхэд хамгийн үр дүнтэй ашиглаж буй нэг талбар бол шүүхийн ил тод байдлыг дээшлүүлэх асуудал мөн. Улсын дээд шүүх 2024 онд шүүхийн үйл ажиллагаа, шүүх хуралдааны ил тод байдалд онцгой анхаарал хандуулж хяналтын шатны нээлттэй шүүх хуралдааныг олон нийтэд шууд дамжуулж эхэллээ. Шүүх хуралдааныг www.supremecourt.mn сайтаас шууд үзэхээс гадна дуу-дүрсний бичлэгийг цахим архиваас нөхөж үзэх боломжтой. Мөн Улсын дээд шүүхийн санаачилга, оролцоотойгоор авлигын гэмт хэргийг эрүүгийн хэргийн анхан, давж заалдах шатны шүүхэд хянан хэлэлцэх хуралдааныг олон нийтэд шууд дамжуулах, бичлэгийг цахимаар байршуулах эрх зүйн орчин бүрдсэн нь иргэдийн шүүхэд итгэх итгэлийг нэмэгдүүлэх, цаашлаад шүүхийн бие даасан байдлыг хангахад бодитой үр нөлөө үзүүлнэ.

Нөгөө талаас нээлттэй шүүхийн үзэл санааны хүрээнд хэвлэл мэдээллийн байгууллага, сэтгүүлчид, оюутан, сурагчдад шүүхийн үүд хаалгыг нээлттэй байлгаж үйл ажиллагаатай танилцах, асуулт асууж мэдээлэл авах боломжийг өргөжүүллээ. Энэ хүрээнд мэдээллийн цахим хуудсуудаар 392 мэдээлэл түгээж, хэвлэл мэдээлэл, сэтгүүлчдийн тодруулга асуултад давхардсан тоогоор 200 гаруй удаа хариу тайлбар өгсөн байна. Шүүгч шийдвэрийнхээ тоймыг олон нийтэд ойлгомжтой байдлаар бичиж мэдээлэх ажлыг 2023 онд жигдрүүлсэн бол, 2024 онд шүүгч гаргасан шийдвэрийнхээ талаар хэвлэлд шууд мэдээлдэг, нээлттэй сурвалжилга өгдөг болох нөхцөлийг бүрдүүллээ. Шийдвэрийн тойм бичихээс гадна шүүгч дуу-дүрсээр ийнхүү

мэдээлэх нь иргэдэд шүүхийг улам ойртуулах, олон нийтийг үнэн зөв мэдээллээр хангах зорилтод дорвитой алхам болно.

Хяналтын шатны шүүхээс гадна эрүү, иргэн, захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны чанар, хүртээмжийг сайжруулах чиглэлд олон ахиц гарлаа. Шүүхүүд тойргийн журмаар шинэчлэгдэн байгуулагдаж, иргэний хэргийг тусгай журмаар, эрүүгийн хэргийг хялбаршуулсан журмаар хянан шийдвэрлэх эрх зүйн орчин бүрдэж, хялбар ажиллагааны шүүх байгуулагдав. Цаашлаад уг шүүхийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа гэр бүл, хүүхдийн маргаан шийдвэрлэх шүүхийг эмхлэн байгуулахад туршлага болж, дагнасан шүүхийг улам хөгжүүлэхэд түүчээ болох учиртай.

Улсын дээд шүүхээс хуульд заасны дагуу “Улс төрийн намын бүртгэл хөтлөх журам”, “Тусгайлсан журмаар хянан шийдвэрлэсэн шүүхийн шийдвэр, магадлалын бүтэц, аргачлал”, “Мэргэжлийн нэгдсэн холбоог бүртгэх журам” зэрэг шаардлагатай баримт бичгүүдийг Нийт шүүгчийн хуралдаанаар батлан гаргаснаас гадна хүний сэтгэцэд учирсан хор уршгийг арилгах, нөхөн төлүүлэх эрх зүйн зохицуулалтыг сайжруулах албан ёсны саналаа хууль санаачлагчид уламжилсан.

Шүүхийн зохион байгуулалт, хүртээмж сайжрахын хэрээр хууль хэрэглээний нэгдмэл байдлыг хангах, хянах хүрээ хязгаар өргөжнө. Улсын дээд шүүхийн хэрэг хянан шийдвэрлэсэн тогтоол, хуулийг зөв хэрэглэх талаарх албан ёсны тайлбарууд хууль хэрэглээний нэгдмэл байдлыг хангах гол хэрэгсэл болдог. Хяналтын шатны шүүх хуралдаанаар хянан шийдвэрлэсэн хэргийн тоо 2024 онд өмнөх оноос 18.7 хувиар нэмэгдсэн. Эрүү, Иргэн, Захиргааны хэргийн танхимууд нийт шүүгчийн хуралдаанаараа хэлэлцүүлсэн гомдол, эсэргүүцлээс дунджаар 19.24 хувийг хяналтын шатны шүүх хуралдаанаар хэлэлцүүлэхээр шийдвэрлэжээ.

Улсын дээд шүүх 2022 онд шүүхийн шийдвэрийн тойм, 2024 онд хуулийн албан ёсны тайлбаруудыг эмхэтгэн хэвлэсэн бол ирэх 2025 онд хяналтын шатны шүүхийн тогтоолуудыг эмхлэн нийтлэхээр бэлтгэлээ. Захиргааны хэргийн танхим дагнасан

шүүхийнхээ 20 жилийн ойг сар бүр нэг бүтээлч ажил гүйцэтгэх санаачилга дор тэмдэглэн өнгөрүүлсэн бөгөөд “Захиргааны эрх зүйн системчлэл ба түүний хэрэглээ: харилцан хамаарал” сэдэвт олон улсын эрдэм шинжилгээний хурлыг зохион байгууллаа.

Энэ онд шүүхийн салбар дахь нэгэн онцлох ажил “Шүүх эрх мэдлийн хөгжлийн бодлого” батлагдсан явдал байв. Уг бодлого иргэдийн зөрчигдсөн эрхийг сэргээх, нийгмийн шударга ёсны системийг хөгжүүлэх төрийн бодлогын нэг хэсэг. Тиймээс ч хөгжлийн бодлогыг батлахдаа “Алсын хараа 2050” Монгол Улсын урт хугацааны бодлогын 5.1.1.3-т “Шүүхийн хараат бус байдал хангагдаж, хариуцлагатай, иргэн төвтэй шүүх тогтолцоо төлөвшинө” гэж заасныг эрх зүйн үндэслэл болгосон байна.

Уг бодлогыг хэрэгжүүлэхэд төрийн гурван эрх мэдлийг хэрэгжүүлэгч байгууллагууд хамтран оролцохоор зохицуулсан. Тухайлбал, УИХ 7 зорилго, 14 зорилтод хамтран оролцохоор, Засгийн газраас ХЗДХЯ 1 арга хэмжээнд үндсэн, 31 арга хэмжээг хамтран хариуцаж ажиллахаар тусгагджээ. Шүүх эрх мэдлийн дээд байгууллага болохын хувьд Монгол Улсын дээд шүүх өнгөрсөн онд төрийн эрх мэдлийн бусад байгууллагатай хууль тогтоомжийн хүрээнд, шүүхийг төлөөлөн албан ёсны уулзалтуудыг зохион байгуулж хөгжлийн бодлогын хэрэгжилтийг хангах талаар санал гаргаж, мэдээлэл солилцож ажиллалаа.

Түүнчлэн, 2024 оны IV улиралд Хангарди ордныг Улсын дээд шүүхэд шилжүүлэн авч шүүхийн зориулалтаар засварлан шинэчлэх ажил үргэлжилж байна. Эрх мэдэл хуваарилалтын зарчмаар аливаа улсын хууль тогтоох, гүйцэтгэх, шүүх эрх мэдлүүд өөр хоорондоо эрүүл уялдаа хамаарал, харилцан тэнцэлтэй хөгжиж, бэхэжсэн байхыг шаарддаг. Энэхүү тэнцэл норматив орчинд хуульчлагдаж, материаллаг орчинд баталгааждаг байх

ёстой. Энэ ч утгаараа Монгол Улс шүүхийн зориулалттай анхны томоохон барилгыг тухайлан тохижуулж байгаа түүхэн явдлаас гадна төрийн тулга бэхжиж, засаглалын дэнс тэгшрэхэд нэгэн цучил нэмэрлэж буй үйл явдал мөн.

Шүүх эрх мэдлийн хөгжилд бие даасан байдлыг материаллаг баталгаагаар хангахаас гадна захиргааны албан хаагчдын чадварлаг нөөц, зохион байгуулалтыг бүрдүүлэх явдал чухал. Улсын дээд шүүх 2023 оны 12 дугаар сард Тамгын газрын бүтэц, зохион байгуулалтыг “Танхимд суурилсан мэргэжлийн удирдлагыг нэмэгдүүлэх замаар шүүн таслах ажлын чанарыг сайжруулах” үзэл санаанд тулгуурлан өөрчилсөн. Харин 2024 онд нэг талаас уг бүтцийн үр дүнг үнэлсний үндсэн дээр, нөгөө талаас Улсын дээд шүүхийн бүрэн эрх, чиг үүрэгт хуулиар өөрчлөлт орсноос шалтгаалан Эрүү, Иргэн, Захиргааны хэргийн танхимын мэргэжлийн удирдлагад тулгуурласан оновчтой бүтцийг бий болгохоор бэлтгээд байна. Үр дүнд нь танхимын буюу шүүгчийн мэргэжлийн удирдлага, Тамгын газрын буюу захиргааны удирдлагыг ялгамжтай, зохистой хэрэгжүүлэх зохион байгуулалт хангагдаж, оновчтой ажиллагааны горим тогтох юм.

Нөгөөтэйгүүр, шүүн таслах ажлыг эрхлэн явуулж буй шүүгчдийн сахилга хариуцлагыг анхаарлын гадна орхилгүй үргэлжлүүлэн нягталж, марталгүй хянасан жил болж өнгөрлөө. Шүүхийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж эхэлснээс хойш 2024 оныг дуусах хугацаанд нийт 37 шүүгчид сахилгын шийтгэл оногдуулах шийдвэр хүчин төгөлдөр болон биелэгджээ. Улсын дээд шүүх сахилгын хэргийг хяналтын шатны хуралдаанаар хянан хэлэлцэхээс гадна Шүүхийн Академийн сургалт, мэдээллийн чиглэлээр шүүгчийн сахилга, хариуцлагыг дээшлүүлэхэд тогтмол анхаарч буй. Энэ талаар Улсын дээд шүүхийн шүүгчид 2024 оны шүүгчдийн бүсчилсэн уулзалтад тухайлан хөндөж, санал, зөвлөмж хүргэж ажиллалаа. Монгол Улсын шүүхийн индекс 2021 оны 51.94 хувьтай харьцуулахад 2024 онд 53.22 хувь болж өссөн бөгөөд өсөлтөд нөлөөлсөн гол хүчин зүйл нь “шүүгчийн ёс зүй, хариуцлага”-ын шалгуур үзүүлэлтийн оноо 45.17 хувиас 58.13 хувь болж, 12.9 хувиар нэмэгдсэн үзүүлэлт байв.

Түүнчлэн, 2024 оны 7 дугаар сараас эхлэн Улсын дээд шүүхийн дэргэдэх Шүүхийн сургалт, судалгаа, мэдээллийн хүрээлэн

академийн хэмжээнд өргөжин байгуулагдсан нь шүүгчийн сургалтын зохион байгуулалтыг улам төгөлдөржүүлэх боломжийг бүрдүүллээ. Энд зөвхөн сахилга хариуцлагын бус шүүгчийн хувийн ба мэргэжлийн ур чадвар, орчин үеийн эрх зүйн олон талт онол номлолоор хөтөлбөрийг баяжуулах, судлаач шүүгчийг дэмжих зэрэг цогц ажил өргөжих нөхцөл дээшилж байна гэж ойлговол зохино. Гадаад харилцааны хувьд Сингапур, Япон, БНСУ, БНТУ зэрэг улсуудтай сургалтын чиглэлээр хамтын ажиллагааг хөгжүүлж цаашид олон улсын түвшинд Монголын шүүгчдийн мэдлэг, туршлагыг нэвтрүүлэх, сурталчлах боломж ч нэмэгдэж байна. Мөн өнгөрсөн онд олон улс дахь шүүхийн хөгжлийн сайн туршлагыг өөрийн орны онцлогт нийцүүлэн судлах, нэвтрүүлэх зорилгоор Европын холбооны Твиннинг (Хосолмол түншлэл) хөтөлбөрийг авч хэрэгжүүлэхээр боллоо.

Бид 2023 оноос тайлангийн танилцуулгыг бид монгол, англи хэлээр бэлтгэж цахим хувилбарыг Улсын дээд шүүхийн цахим хуудаст байршуулсныг та нөхөж үзэх боломжтой. Цаашид ч жил бүрийн тайланг уншигчдад ойр, хураангуй хэлбэрээр ийнхүү давхар хүргэж байх тул та бүхэн шүүхийн мэдээллийг албан ёсны эх сурвалжаас нь тогтмол авч, нийгэмд шударга ёсыг хангах, хамгаалах ажилд оюун сэтгэл нэгтэй байхыг хүсье.

Монгол Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч
ДАМДИНЫ ГАНЗОРИГ

Улсын дээд шүүх 2024 онд дараах бүрэлдэхүүнтэй ажиллалаа

 ШҮҮГЧИД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА	 ШҮҮГЧИЙН ТОМИЛГОО	 ЕРӨНХИЙ ШҮҮГЧИЙН ТОМИЛГОО
-Хууль зүйн дээд боловсролтой; -Мэргэжлээрээ арваас доошгүй жил ажилласан; -35 нас хүрсэн; -Монгол Улсын иргэнийг Улсын дээд шүүхийн шүүгчээр томилно.	Улсын дээд шүүхийн шүүгчийг Шүүхийн ерөнхий зөвлөлөөс Улсын Их Хуралд танилцуулснаар Монгол Улсын Ерөнхийлөгч томилно.	Ерөнхий шүүгчийг Улсын дээд шүүхийн санал болгосноор гишүүдийнх нь дотроос зургаан жилийн хугацаагаар Монгол Улсын Ерөнхийлөгч томилно.

 Монгол Улсын шүүхийн тухай хуульд зааснаар Улсын дээд шүүх нь Ерөнхий шүүгч, хорин дөрвөн шүүгчээс бүрддэг. Эрүүгийн хэргийн танхимын шүүгч Д.Эрдэнэбалсүрэн Олон улсын эрүүгийн шүүхийн шүүгчээр сонгогдон ажиллахаар болсон. Иргэний хэргийн танхимын шүүгч Б.Ундрах Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн гишүүнээр, мөн танхимын шүүгч Г.Цагаанцоож Шүүхийн сахилгын хорооны гишүүнээр ажиллаж байна.

| Улсын дээд шүүхийн бүрэлдэхүүн

Ерөнхий шүүгч Дамдины Ганзориг
2013 оноос УДШ-ийн шүүгч, 2020 оноос Ерөнхий шүүгч

Эрүүгийн хэргийн танхимын тэргүүн Чагдаагийн Хосбаяр
2015 оноос УДШ-ийн шүүгч, 2021 оноос Эрүүгийн хэргийн танхимын тэргүүн

Иргэний хэргийн танхимын тэргүүн Гүррагчаагийн Алтанчимэг
2015 оноос УДШ-ийн шүүгч, 2021 оноос Иргэний хэргийн танхимын тэргүүн

Захиргааны хэргийн танхимын тэргүүн Дашдоржийн Мөнхтуяа
2013 оноос УДШ-ийн шүүгч, 2022 оноос Захиргааны хэргийн танхимын тэргүүн

Шүүгч Содномдаржаагийн Батдэлгэр
2005 оноос

Шүүгч Хөхийсүрэнгийн Батсүрэн
2012 оноос

Шүүгч Мишигийн Батсуурь
2013 оноос

Шүүгч Батаагийн Батцэрэн
2013 оноос

Шүүгч Баттогоогийн Цогт
2013 оноос

Шүүгч Дашхүүгийн Цолмон
2013 оноос

Шүүгч Хуушааны Эрдэнэсүвд
2013 оноос

Шүүгч Пунцагийн Золзаяа
2015 оноос

Шүүгч Пүрэвдоржийн Соёл-Эрдэнэ
2015 оноос

Шүүгч Гочоогийн Банзрагч
2016 оноос

Шүүгч Болдын Амарбаясгалан
2019 оноос

Шүүгч Цэндийн Цогт
2020 оноос

Шүүгч Сосорбурамын Соёмбо-Эрдэнэ
2021 оноос

Шүүгч Дэмбэрэлийн Батбаатар
2022 оноос

Шүүгч Нямдоогийн Баярмаа
2022 оноос

Шүүгч Мөнхөөгийн Пүрэвсүрэн
2022 оноос

Шүүгч Намсрайн Батзориг
2023 оноос

Шүүгч Нэргүйн Батчимэг
2023 оноос

Танхимын нийт шүүгчийн хуралдаанаар хэлэлцсэн хэрэг

Давж заалдах шатны шүүхийн шийдвэрийг эс зөвшөөрч гомдол гаргасан хэргүүдийг танхимын нийт шүүгчийн хуралдаанаар хэлэлцэнэ. Монгол Улсын шүүхийн тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.7.5-д зааснаар дараах тохиолдолд хэргийг хяналтын журмаар хянан шийдвэрлэнэ:

- ➡ Шүүхийн хууль хэрэглээний зөрүүг арилгах
- ➡ Хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны ноцтой зөрчил гаргасан нь шүүхийн шийдвэрт нөлөөлсөн
- ➡ Хуулийг Улсын дээд шүүхийн тогтоол, тайлбараас өөрөөр хэрэглэсэн
- ➡ Эрх зүйн шинэ ойлголт, эсхүл хууль хэрэглээг тогтооход зарчмын хувьд нийтлэг ач холбогдолтой

Танхимын нийт шүүгчийн хуралдаанаар хэлэлцсэн хэргийн тоо

Эрүүгийн хэргийн танхим

Иргэний хэргийн танхим

Захиргааны хэргийн танхим

Иргэний хэрэг гэдэг нь иргэд, хуулийн этгээд хооронд үүссэн эд хөрөнгийн болон эд хөрөнгийн бус маргаан бөгөөд уг маргааныг иргэний хэргийн шүүх шийдвэрлэнэ.

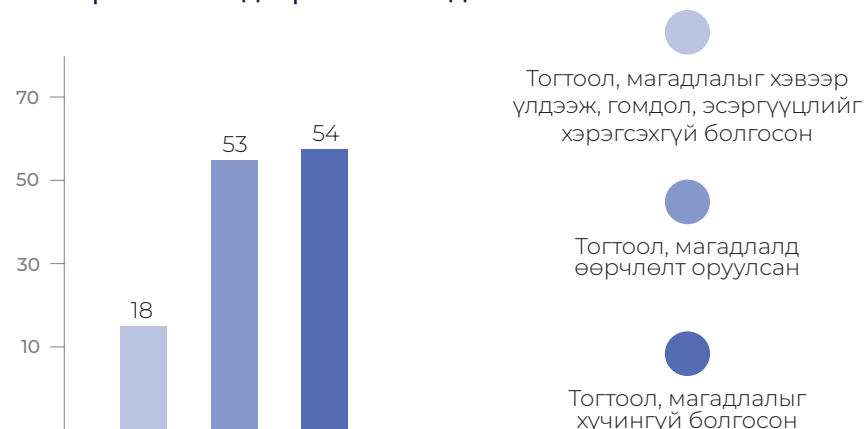
Захиргааны хэрэг гэдэг нь нэг талаас иргэн, хуулийн этгээд, нөгөө талаас төрийн захиргааны байгууллагын хооронд үүссэн маргаан бөгөөд үүнийг захиргааны хэргийн шүүх шийдвэрлэдэг.

Эрүүгийн хэрэг гэдэг нь Эрүүгийн хуульд эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээр заасан нийгэмд аюултай гэмт үйлдэл бөгөөд эрүүгийн хэргийн шүүх нь хэрэгт холбогдогч, шүүгчдэгч гэмт хэрэг үйлдсэн эсэх, хэрэв тийм бол ямар хариуцлага хүлээлгэхийг шийдвэрлэдэг.

Хяналтын шатны шүүх хуралдаанаар хянан шийдвэрлэсэн хэрэг

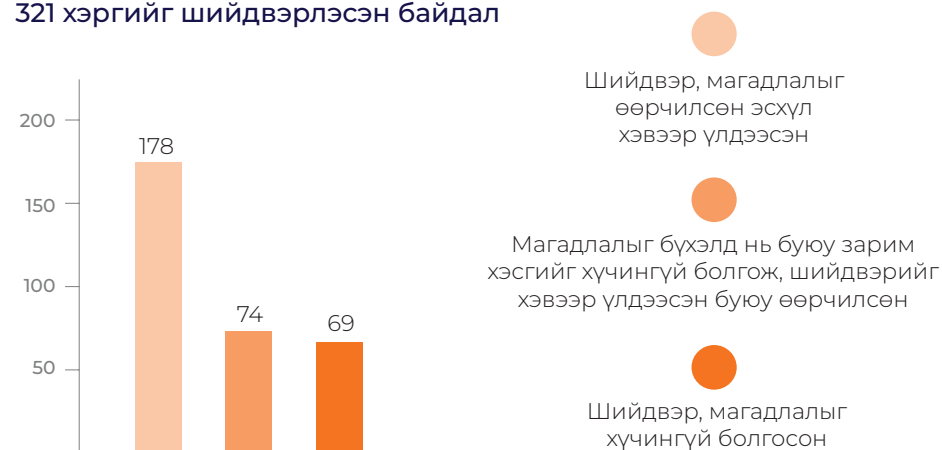
Эрүүгийн хэргийн танхим

125 хэргийг шийдвэрлэсэн байдал

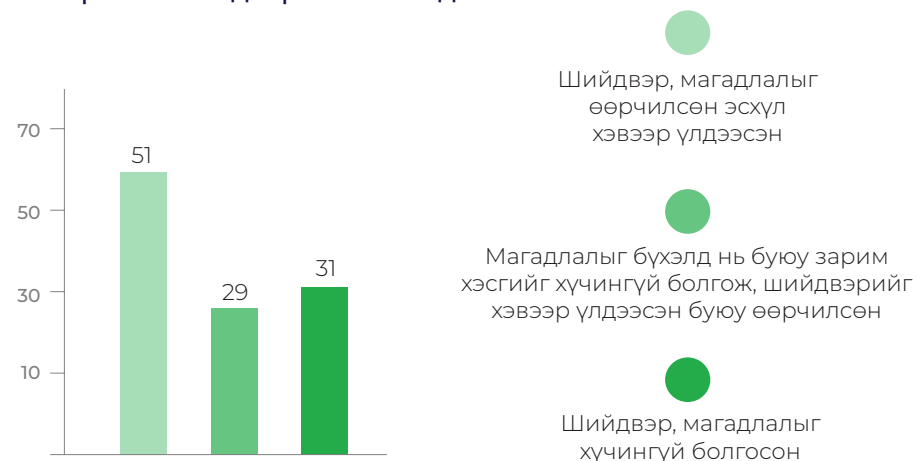
Иргэний хэргийн танхим

321 хэргийг шийдвэрлэсэн байдал

Захиргааны хэргийн танхим

111 хэргийг шийдвэрлэсэн байдал

|Хуульд заасан бусад

Хуульд заасан үндэслэлээр
давж заалдах журмаар хянан
хэлэлцэх шүүх хуралдаанаар

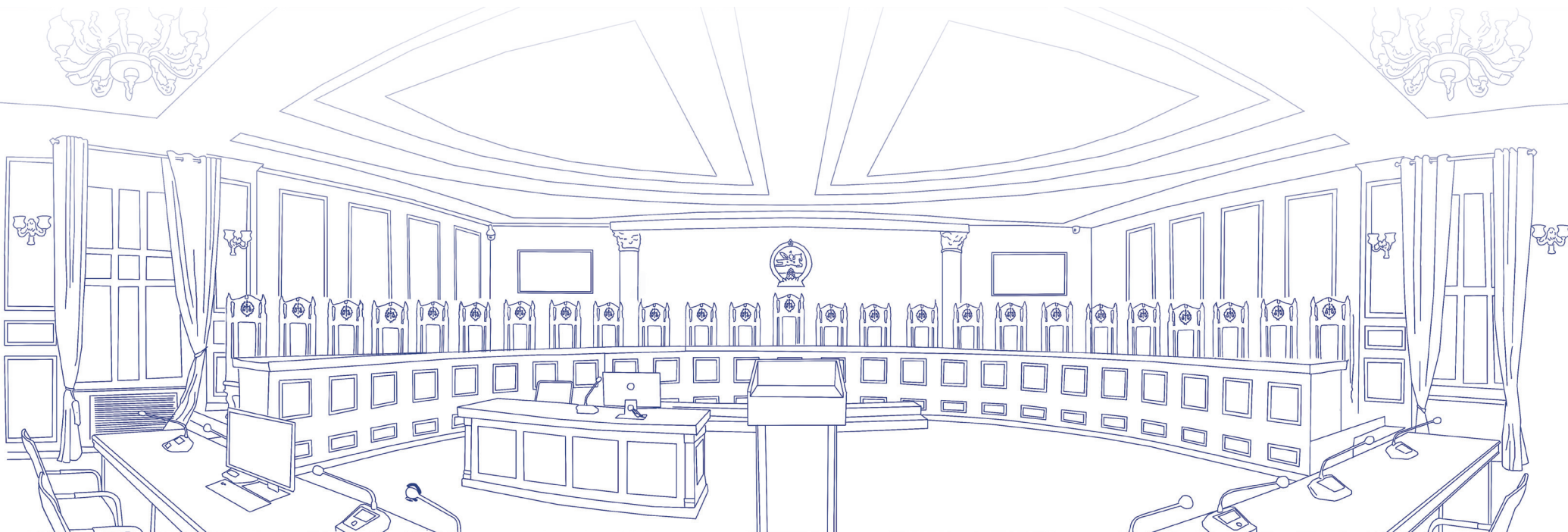
27 хэрэг

Шинээр илэрсэн нөхцөл байдлын
улмаас шүүхийн шийдвэрийг
дахин хянуулахаар гаргасан
хүсэлт хэлэлцэх хуралдаанаар

46 хэрэг

Сахилгын хэрэг хянан
хэлэлцэх шүүх
хуралдаанаар

6 хэрэг

|Хэрэг хянан шийдвэрлэсэн дундаж хугацаа

Эрүүгийн хэрэг

Хяналтын шатны шүүх хуралдаанаар хэлэлцсэн 125 хэргээс нэг хэргийг хянан шийдвэрлэсэн дундаж хугацаа 22 хоног байна.

Иргэний хэрэг

Хяналтын шатны шүүх хуралдаанаар хэлэлцсэн 321 хэргээс нэг хэргийг хянан шийдвэрлэсэн дундаж хугацаа 17.9 хоног байна.

Захиргааны хэрэг

Хяналтын шатны шүүх хуралдаанаар хэлэлцсэн 111 хэргээс нэг хэргийг хянан шийдвэрлэсэн дундаж хугацаа 27 хоног байна.

Сахилгын хэрэг

Улсын дээд шүүхийн хянан шийдвэрлэсэн 6 сахилгын хэргээс нэг хэргийг хянан шийдвэрлэсэн дундаж хугацаа 24 хоног байна.

Хяналтын журмаар гаргасан гомдлыг танхимын нийт шүүгчийн хуралдаанаар хэлэлцэх процесс (21 хоногийн дотор)

Хяналтын шатны шүүх хуралдаанаар хэрэг хянан шийдвэрлэх процесс (30 хоногийн дотор)

| Улсын дээд шүүхийн шийдвэрийн тойм

Эрүүгийн хэргийн шийдвэрийн тоймоос

Эмнэлгийн шат руу хүн унаж нас барсан хэрэгт хөдөлмөрийн аюулгүй байдал хариуцсан ажилтныг буруутай гэж үзэв. Б-д холбогдох, 2024/ХШТ/54, (хүний амьд явах эрхийн эсрэг гэмт хэрэг)

Иргэн Д.Ц нь Коронавируст халдварын шинжилгээ өгөхөөр “Т” эмнэлгийн шинжилгээний түр цэгээр үйлчлүүлж байхдаа шатны гарцыг хулдаасаар битүүлсэн байдлыг анзааралгүй, “хана” гэж андууран түшсэний улмаас шатны уруу унан тархиндаа хүнд гэмтэл авч, нас баржээ. Энэ хэрэг явдал нь эмнэлгийн дарга С.Е, Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал хариуцсан ажилтан Д.Б нарын хууль тогтоомжид заасан аюулгүй байдлыг хангах үүргээ зохих ёсоор хэрэгжүүлээгүй гэм буруугаас болсон хэмээн анхан болон давж заалдах шатны шүүхээс дүгнэж, эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэсэн байна.

Улсын дээд шүүхийн хяналтын шатны эрүүгийн хэргийн шүүх хуралдаанаар хэргийг хянан хэлэлцээд “Т” эмнэлгийн хөдөлмөрийн аюулгүй байдал хариуцсан ажилтан Д.Б-г хуулиар хүлээсэн үүргээ зохих ёсоор хэрэгжүүлээгүйн улмаас хүний амь насыг болгоомжгүйгээр хохироосон гэм буруутай гэсэн хоёр шатны шүүхийн дүгнэлтийг үндэслэлтэй гэж үзэв.

Учир нь, Шуурхай штабын шийдвэрээр “Т” эмнэлэгт Коронавируст халдварын цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор шинжилгээний түр цэг байгуулахдаа зоорийн давхар руу ордог шатны гарцыг хулдаасаар хааж орхисон нь хүний амь нас, эрүүл мэндэд хохирол учруулахуйц эрсдэлийг бий болгожээ.

Өөрөөр хэлбэл шатны уруу хүн унаж, гэмтэхээс хамгаалсан хаалт, хашилт хийхгүйгээр бүхэлд нь хулдаасаар битүүлснээс түүний цаана нь ямар эрсдэл байгааг мэдэх боломжгүйгээр халхалж, энэ нь ажлын байран дахь үйлчилгээний хэсэгт аюултай нөхцөл байдлыг үүсгэсэн байна.

Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль, холбогдох стандартын хүрээнд ажлын байранд аюулгүй байдлыг хангах үүргийг шууд хэрэгжүүлэх албан тушаалтан нь хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн инженер Д.Б бөгөөд тэрбээр эрсдэлийг илрүүлэх, үнэлэх, арилгах талаар зохих арга хэмжээ аваагүй, хулдаасан хаалтыг налах, түшихийг хориглосон анхааруулга байршуулсан нь аюул, ослоос урьдчилан сэргийлэх

бүрэн гүйцэд арга хэмжээ болж чадаагүй тул хохирогч амь насаа алдах шалтгаан болжээ.

Иймд шүүхээс хөдөлмөрийн аюулгүй байдал хариуцсан ажилтан Д.Б-г хууль тогтоомжоор хүлээсэн үүргээ зохих ёсоор биелүүлээгүйн улмаас хүний амь нас хохирсон гэж үзэх хууль зүйн үндэслэлтэй.

Эмнэлгийн дарга С.Е-ийн хувьд энэ хэрэгт гэм буруугүй байна. Ажил олгогчийн хөдөлмөрийн аюулгүй байдлыг хангах үүрэг нь аж ахуйн нэгж, байгууллагын хэмжээнд хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн удирдлага, хяналтын тогтолцоог нэвтрүүлэх, шаардлагатай дүрэм, журам, төсөв, зардлыг батлах, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн журмыг сахиулах үүрэг бүхий мэргэшсэн ажилтныг томилж, удирдан зохион байгуулах зэрэг юм.

Дээрх үүргийн хүрээнд хөдөлмөрийн аюулгүй байдал хариуцсан ажилтан томилоогүй, мэргэжлийн бус хүн ажиллуулсан, эсхүл энэ чиглэлийн ажилтныг ажил, үүргээ хэвийн явуулахад шаардлагатай нөхцөл, боломжоор хангаагүй зэргээр хайнга, хариуцлагагүй хандах нь ажил олгогчид эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэх үндэслэл болно.

Хэргийн баримтаар ажил олгогчид хуулиар хүлээсэн үүргээ хэрэгжүүлээгүй гэж буруутгах нөхцөл байдал тогтоогдоогүй. Өөрөөр хэлбэл, ажил олгогчийн зүгээс хуульд заасны дагуу “Т” эмнэлэгт хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй хариуцсан инженерээр Д.Б-г томилсон ба тухайн ажилтан ажил үүргээ зохих ёсоор гүйцэтгээгүйн улмаас хүний амь нас хохирсонд ажил олгогчийг буруутгах үндэслэлгүй тул эмнэлгийн дарга С.Е-д холбогдох хэргийг хэрэгсэхгүй болгон, цагаатгасан шийдвэр гаргалаа.

Хяналтын шатны шүүхийн тогтоол

Иргэний хэргийн шийдвэрийн тоймоос

Ажлын байранд бэлгийн дарамт үзүүлэх нь ажлаас чөлөөлөгдөх үндэслэл болно. А ба “Э” ХК, 001/ХТ2023/00210 (хөдөлмөрийн маргаан)

Нэхэмжлэгч А нь хариуцагч “Э” ХК-д холбогдуулан тус компанийн Ёс зүй, ашиг сонирхлын хорооны дүгнэлт болон гүйцэтгэх захирлын тушаалыг хүчингүй болгуулах, урьд эрхэлж байсан ажилд эгүүлэн тогтоолгох шаардлага гаргахдаа “...бэлгийн дарамт үзүүлсэн сахилгын ноцтой зөрчил гаргасныг нотлоогүй байхад ... хорооны дүгнэлтийг үндэслэн ажлаас чөлөөлсөн нь хууль бус” гэжээ.

Хариуцагч нь “...бэлгийн дарамт үзүүлсэн буюу хөдөлмөр эрхлэлтийн харилцааг шууд зогсоох ноцтой зөрчил гаргасан нь камерын бичлэг, цахим захидал, гэрчүүдийн мэдүүлгээр болон хорооны дүгнэлтээр тогтоогдсон, бэлгийн дарамтыг үл тэвчих орчныг байгууллага бүрдүүлэх үүрэгтэй тул ажилтны гомдлыг хороогоор авч хэлэлцэж дүгнэлт гаргасан нь хууль зөрчөөгүй, гүйцэтгэх захирлын тушаал хууль зүйн үндэслэлтэй” гэж маргажээ.

Анхан шатны шүүх “...нэхэмжлэгч А-гийн гаргасан үйлдлүүдийг ажил үүргээ гүйцэтгэж байхдаа ажлын байранд хүч хэрэглэж бэлгийн дарамт үзүүлсэн гэж үзэх боломжгүй” гэсэн үндэслэлээр нэхэмжлэлийн шаардлагыг хангаж шийдвэрлэсэн ба давж заалдах шатны шүүх энэ шийдвэрийг хэвээр үлдээж, хариуцагчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчийн гаргасан гомдлыг хангахгүй орхисон.

Улсын дээд шүүх нэхэмжлэгч А-гийн ажилтан Д-д гаргасан удаа дараагийн үйлдлүүдийг хөдөлмөрийн дотоод журмаар хориглосон зөрчил буюу “ажлын байран дахь бэлгийн дарамт” мөн гэж дүгнээд, хариуцагчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчийн хяналтын журмаар гаргасан гомдлыг хангаж, анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн шийдвэр, магадлалыг хүчингүй болгож, нэхэмжлэгч А-гийн нэхэмжлэлийн шаардлагыг бүхэлд нь хэрэгсэхгүй болгосон.

Түүнчлэн хариуцагч байгууллагын Хөдөлмөрийн дотоод журамд ажлын байран дахь бэлгийн дарамт, хүчирхийлэл гаргахыг хориглосон зүйл, заалтыг тусгасан, улмаар уг асуудлаар гаргасан өргөдөл, гомдлыг шийдвэрлэх Хороо байгуулсныг Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хууль болон Хөдөлмөрийн тухай хуульд нийцсэн гэж дүгнэсэн.

Хяналтын шатны
шүүхийн тогтоол

Захиргааны хэргийн шийдвэрийн тоймоос

Газрын дуудлага худалдааны зарыг газрын биржийн цахим системээр заавал мэдээлэх үүрэгтэй. Сумын Засаг дарга ба С, 001/ХТ2025/0002 (газрын маргаан)

Хариуцагч Засаг дарга нь Газрын тухай хуулийн 33 дугаар зүйлийн 33.1.2-т заасны дагуу дуудлага худалдаа зохион байгуулж гуравдагч этгээдэд газрыг эзэмшүүлэхдээ дуудлага худалдааны зарыг өөрийн Тамгын газрын Фэйсбүүк хаяг болон мэдээллийн самбарт байршуулсан байна.

Улмаар тухайн дуудлага худалдаанд оролцож чадаагүй нэхэмжлэгчийн зүгээс Газар өмчлүүлэх, эзэмшүүлэх, ашиглуулах дуудлага худалдаа явуулах журмын 7.1.3-т заасан Газрын биржийн цахим системээр дуудлага худалдааны зарыг мэдээлээгүй, дуудлага худалдааны зарыг зохих журмын дагуу мэдээлэхгүйгээр зохион байгуулсан, Фэйсбүүк хаягт байршуулсан гэх дуудлага худалдааны зар нь хожим өөрчлөгдсөн гэдэг үндэслэлээр дуудлага худалдаанд оролцох эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол хөндөгдсөн гэж маргасан.

Анхан болон давж заалдах шатны шүүхээс нэхэмжлэгч нь дуудлага худалдааг илт хууль бус болохыг тогтоолгох үндэслэлээ тайлбарлаагүй, гуравдагч этгээдийн хууль ёсны итгэл хамгаалагдах учиртай, нэхэмжлэл гаргах хугацааг хэтрүүлсэн зэргээр дүгнэж нэхэмжлэлийг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэжээ.

Хяналтын шатны шүүхийн шийдэл:

1. Газар өмчлүүлэх, эзэмшүүлэх, ашиглуулах дуудлага худалдаа явуулах журмын 7.1.1-д дуудлага худалдааны зарыг олон нийтийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр, 7.1.2-т аймаг, нийслэл, дүүргийн газрын алба, чөлөөт бүсийн захирагчийн албаны болон сумын нутгийн захиргааны байгууллагын цахим хуудсаар, 7.1.3-т Газрын биржийн цахим системээр мэдээлэхээр тус тус заасны дагуу дуудлага худалдааны зарыг дээрх 3 хэлбэрээр нийтэд мэдээлэх шаардлагатай.

2. Хариуцагч Засаг дарга нь дуудлага худалдааны зарыг Газрын биржийн цахим системээр мэдээлэх журмыг зөрчиж, улмаар дуудлага худалдаанд зайлшгүй баримтлах нээлттэй, ил тод байх, тэгш шударга оролцоог хангах зарчимд нийцээгүй, нэг үгээр хэлбэл хэлбэрийн төдий дуудлага худалдаа зохион байгуулсныг Газрын тухай хуулийн 33 дугаар зүйлийн 33.1.2-т заасан дуудлага худалдаа гэж үзэхгүй тул гуравдагч этгээдэд газрыг эзэмшүүлсэн нь илт хууль бус захиргааны акт болно.

3. Нэхэмжлэгч нэгэнт дуудлага худалдааны талаар мэдэгдээгүй гэж маргаж буй тохиолдолд анхан болон давж заалдах шатны шүүх нэхэмжлэл гаргах хугацааг хэтрүүлсэн гэх үндэслэлээр холбогдох нэхэмжлэлийн шаардлагыг хүлээн авахаас татгалзсан нь буруу. Учир нь, энэ тохиолдолд Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.1-т заасан "...шийдвэрийг мэдэгдсэнээс хойш..." гэх нөхцөлийг тогтоох боломжгүй бөгөөд нэхэмжлэл гаргах эрхийг зүй бусаар хязгаарлахаар байгааг анхаарах нь зүйтэй.

Хяналтын шатны
шүүхийн тогтоол

Нийт шүүгчийн хуралдаан, Шүүгчдийн зөвлөгөөн

Улсын дээд шүүхийн нийт шүүгчийн хуралдааны бүрэн эрх

- ▶ Хуулиар харьяаллыг нь тогтоогоогүй эрх зүйн маргааны хэргийн харьяаллыг тогтоох;
- ▶ Улсын дээд шүүхийн танхимын шүүх бүрэлдэхүүн хүрэлцэхгүй болсон тохиолдолд шүүх бүрэлдэхүүнийг томилох;
- ▶ Шүүхийн шийдвэр, практикт үндэслэн Монгол Улсын Үндсэн хуулиас бусад хуулийг зөв хэрэглэх талаар албан ёсны тайлбарыг гаргах;
- ▶ Хууль тогтоомжийн төслийн талаарх саналаа хууль санаачлагчид хүргүүлэх зэрэг 11 асуудал хамаардаг.

Нийт шүүгчийн 12 удаагийн хуралдаанаар 50 асуудлыг хэлэлцсэн.

Тайлбар 2

Улс төрийн
намын
өргөдөл 20

Хуулийн
төсөлд өгсөн
санал 8

Хууль
тогтоомжийг
боловсронгуй
болгох санал 3

Бусад 17

Шүүгчдийн зөвлөгөөн

Шүүгчдийн зөвлөгөөн Улсын дээд шүүхийн бүх шүүгчээс бүрдэх ба хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэхээс бусад асуудлаар буюу шүүхийн дотоод ажлын зохион байгуулалт, журмыг тогтоох, шүүх хуралдаан даргалагчийн дарааллыг тогтоох зэрэг Монгол Улсын шүүхийн тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.2-т заасан асуудлыг хэлэлцэж шийдвэрлэдэг.

2024 онд Улсын дээд шүүхийн Шүүгчдийн зөвлөгөөн 10 удаа хуралдаж 14 асуудлыг хэлэлцэн шийдвэрлэсэн байна.

Улсын дээд шүүхийн нийт шүүгчийн хуралдаанаас 2024 онд хуулийг зөв хэрэглэх талаар дараах 2 албан ёсны тайлбарыг гаргажээ.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 16.7 дугаар зүйлийг тайлбарлах тухай

Иргэн болон захиргааны хэргийн харьяаллыг зааглан ялгахтай холбоотой Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хууль болон Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн холбогдох зүйл, заалтыг тайлбарлах тухай

Улсын дээд шүүхийн нийт шүүгчийн хуралдаанаас дараах 11 хуулийн төсөлд санал өгсөн.

Хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны журам болон шүүхийн үйл ажиллагаа, эрх зүйн байдалтай холбогдсон асуудлаар

- Авлигын эсрэг багц хуулийн төсөл буюу нийтийн албан тушаалтны хууль бус хөрөнгийг хураан авах, нөхөн төлүүлэх тухай анхдагч хуулийн төсөл;
- Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын эргэлтэд хяналт тавих тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл;
- Шүүх байгуулах тухай хуулийн төсөл;
- Шүүх шинжилгээний тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл;
- Шүүхийн үйл ажиллагааны олон нийтэд ил тод, нээлттэй байхыг хангахтай холбогдуулан Шүүхийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл;
- Эрүүгийн хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл;
- Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн 2 төсөл.

Хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгох талаар

- Зарим хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгох талаар;
- Мэргэжлийн нэгдсэн холбооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийг боловсронгуй болгох талаар;
- Шүүхийг үл хүндэтгэх зөрчлийг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг зохицуулсан холбогдох хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах талаар.

Иргэн төвтэй, ил тод шүүх: Улсын дээд шүүхийн манлайлал ба шинэчлэл

Хуулийн өөрчлөлтийн талаарх санал

Шүүн таслах ажиллагааны нээлттэй, ил тод байдлыг сайжруулах зорилгоор Улсын дээд шүүхээс Монгол Улсын шүүхийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах саналыг боловсруулан 2024 оны 02 дугаар сарын 23-ны өдрийн Нийт шүүгчийн хуралдаанаар хэлэлцэж, хууль тогтоогчид саналаа хүргүүлсэн.

Хэлэлцүүлэг

Улсын дээд шүүхийн Захиргааны хэргийн танхимаас “Процессын нээлттэй байдал” уулзалт, хэлэлцүүлгийг 2024 оны 3 дугаар сарын 27-ны өдөр зохион байгуулж, хууль санаачлагчдыг урьж оролцуулан хяналтын шатны шүүх хуралдааныг олон нийтэд нээлттэй, шууд дамжуулахаар ажиллаж байгаа талаар танилцуулж, эрх зүйн орчинд тулгарч буй хүндрэл, бэрхшээл, шаардлагатай хууль тогтоомжийн шинэчлэлийн талаар нээлттэй ярилцлаа.

Ажлын хэсэг

Хуулийн төсөл боловсруулах Ажлын хэсэгт Улсын дээд шүүхийн шүүгч, Захиргааны хэргийн танхимын тэргүүн Д.Мөнхтуяа, шүүгч Б.Батцэрэн, Д.Батбаатар, Н.Баярмаа, Улсын дээд шүүхийн Тамгын газрын дарга С.Заяадэлгэр, Шүүхийн академийн захирал Д.Эрдэнэчимэг болон Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Шүүхийн сахилгын хорооны төлөөлөл орж ажиллав.

Хууль батлагдав

УИХ-ын дарга Г.Занданшатар, УИХ-ын Хууль зүйн байнгын хорооны дарга Д.Цогтбаатар, УИХ-ын Төрийн байгуулалтын байнгын хорооны дарга Д.Тогтохсүрэн, УИХ-ын гишүүн Н.Учрал нарын 4 гишүүн шүүхийн ил тод, нээлттэй байдлыг хангах чиглэлээр зарчмын шинжтэй томоохон өөрчлөлтүүдийг тусгасан Монгол Улсын шүүхийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг санаачлан, УИХ-д өргөн мэдүүлснээр 2024 оны 6 дугаар сарын 05-ны өдөр батлагдсан.

Хуульд орсон голлох өөрчлөлтүүд:

- Хуулиар хязгаарласнаас бусад бүх шүүх хуралдааныг нээлттэй явуулдаг болсон;
- Хяналтын шатны шүүх хуралдаан болон авлигын гэмт хэргийг хэлэлцэж буй бүх шатны шүүх хуралдааныг шууд дамжуулдаг болсон;
- Шүүхийн цахимжуулалтыг шинэ шатанд гаргах эрх зүйн орчин бүрдсэн;
- Шүүхийн сургалт, судалгаа, мэдээллийн хүрээлэнг академи болгож, сургалтын цар хүрээг өргөжүүлэн чадавхыг бэхжүүлсэн;
- Шүүгч болон шүүхийн захиргааны албан хаагчдын цалин хөлс буюу нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэхэд ахиц гарсан.

“Процессын нээлттэй байдал” сэдэвт хэлэлцүүлэг

Улсын дээд шүүхийн хуралдааныг цахимаар шууд дамжуулдаг боллоо

Шүүхийн тухай хуульд орсон нэмэлт, өөрчлөлтийн хүрээнд 2025 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн Улсын дээд шүүхийн хяналтын шатны шүүх хуралдаан болон авлигын хэрэг хянан шийдвэрлэж байгаа бүх шатны шүүх хуралдааныг шууд дамжуулдаг боллоо.

Улсын дээд шүүхийн хяналтын шатны захиргааны хэргийн шүүх хуралдааныг шууд дамжуулах бэлтгэл ажлыг 2024 оны 10 дугаар сард хангаж, 12 дугаар сарын 09-ний өдрөөс эхлэн www.supremecourt.mn цахим хуудсаар шууд дамжуулж эхэллээ. Эрүү, иргэний хэргийн шүүх хуралдааныг 2025 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс шууд дамжуулахаар бэлтгэл ажлыг хангаад байна.

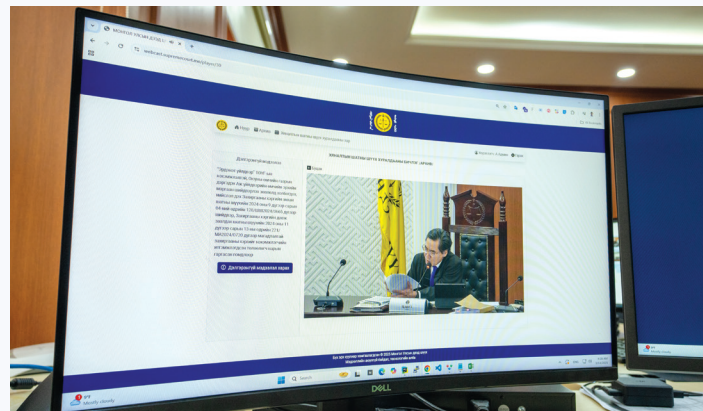
Үүнээс гадна шүүх хуралдааны товыг олон нийтэд ойлгомжтой хүргэх үүднээс шүүх бүрэлдэхүүн, хэргийн оролцогчид, тухайн хэргийн хэлэлцэх үндэслэл, шүүх хуралдааны явц болон хэргийг хэрхэн шийдвэрлэсэн тоймыг багтаасан дэлгэрэнгүй мэдээллийг нийтэлдэг боллоо.

Шүүх хуралдааныг
шууд үзэх

Хуралдааны
товтой танилцах

Ази, Номхон далайн бүсийн орнуудын Ерөнхий шүүгчдийн хурал: Улсын дээд шүүхийн оролцоо

Улсын дээд шүүхийн төлөөлөл 2024 оны 10 дугаар сарын 11-13-ны өдрүүдэд Малайз Улсын Куала Лумпур хотод зохион байгуулагдсан Ази, Номхон далайн бүсийн орнуудын Ерөнхий шүүгчдийн 19 дүгээр хуралд оролцлоо.

Энэхүү хуралд бүс нутгийн 30 орны Ерөнхий шүүгч шүүхийн үйл ажиллагаанд хиймэл оюун ухаан, дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлэх боломж, шүүхийн хараат бус, бие даасан байдлын сорилтууд, шүүгчийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдлын баталгаа, шүүх ба хэвлэл мэдээллийн харилцаа зэрэг асуудлаар илтгэл хэлэлцүүлж, харилцан туршлага солилцов. Бүрэлдэхүүнд Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч Д.Ганзориг, шүүгч Ц.Цогт, Шүүхийн академийн захирал Д.Эрдэнэчимэг нар оролцлоо.

Хурлын үеэр Монгол Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч Д.Ганзориг Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс, Бүгд Найрамдах Сингапур Улс, Бүгд Найрамдах Солонгос Улс, Япон Улсын Дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч нартай тус тус биечлэн уулзаж, шүүгчдийн мэргэжлийн ур чадварыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх талаар санал солилцов.

Уулзалтын үр дүнд:

- Монгол Улсын шүүгчдийг Шүүхийн академийн хамтарсан сургалтад оролцуулах;
- Шүүгчид нэр дэвшигчдийн сургалтын туршлага солилцох;
- Шүүх хооронд болон Шүүхийн академи хооронд Хамтын ажиллагааны санамж бичиг байгуулах зэрэг асуудлаар тодорхой тохиролцоонд хүрлээ.

Энэхүү хурал нь Монгол Улсын шүүхийн хөгжилд олон улсын шилдэг туршлагыг нэвтрүүлэх, технологийн дэвшлийг ашиглах, шүүгчдийн мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэх чиглэлээр чухал ач холбогдолтой арга хэмжээ боллоо.

Ази, Номхон далайн бүсийн орнуудын Ерөнхий шүүгчдийн 19 дүгээр хурал

Шүүх засаглалыг бэхжүүлэх Европын Холбооны Твиннинг (Хосолмол түншлэл) төсөл хэрэгжихээр боллоо

Европын Холбооноос Монгол Улсын шүүх засаглалыг бэхжүүлэх 1.5 сая еврогийн санхүүжилттэй төслийг 2025-2027 оны хугацаанд хэрэгжүүлэхээр боллоо.

Төслийг Улсын дээд шүүх, Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Шүүхийн сахилгын хорооны хэмжээнд хэрэгжүүлэх бөгөөд Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч Д.Ганзориг төслийн удирдагчаар ажиллана.

“Монгол Улсын шүүх засаглалыг бэхжүүлэх нь” Твиннинг төслийн үндсэн зорилго нь:

- Шударга ёсонд итгэх иргэдийн итгэлийг нэмэгдүүлэх;
- Шүүхийн үйлчилгээний хүртээмжийг сайжруулах;
- Шүүхийн тогтолцооны гүйцэтгэл, үр дүн, хариуцлагыг дээшлүүлэх;
- Шүүхийн захиргааны байгууллагын чанар, чадавхыг бэхжүүлэх юм.

Энэхүү төсөл нь Монгол Улсын шүүхийн тогтолцооны үр дүнтэй шинэчлэлд бодит хувь нэмэр оруулах томоохон хөтөлбөр болно.

Монгол Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч Д.Ганзориг, шүүгч Ц.Цогт, Европын Холбооноос Монгол Улсад суугаа Элчин сайд Ина Марчюлénите нарын уулзалт

Захиргааны хэргийн шүүх байгуулагдсаны 20 жилийн ололт, үр дүнг дүгнэсэн жил боллоо

Монгол Улсын Их Хурлаас 2002 оны 12 дугаар сарын 26-ны өдөр “Захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хууль”, “Захиргааны хэргийн шүүх байгуулах тухай хууль”-ийг тус тус баталж Монгол Улсад Захиргааны хэргийн дагнасан шүүх байгуулагдан ажиллах эрх зүйн үндсийг бүрдүүлснээр 2004 оны 6 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн Захиргааны хэргийн дагнасан шүүх анх байгуулагдсан түүхтэй.

Захиргааны хэргийн шүүхийг ийнхүү тусгайлан байгуулсан явдал нь төрийн захиргааны байгууллага, албан тушаалтны гаргасан шийдвэрийн хууль зүйн үндэслэлийг хянах, хууль бус захиргааны актын улмаас зөрчигдсөн хүн, хуулийн этгээдийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах, сэргээн эдлүүлэх боломжийг баталгаатай олгох Үндсэн хуулийн үзэл баримтлал бодитоор хэрэгжих эрх зүйн хөгжлийн нэг шинэ шатыг нээж, ардчилсан төрийн төлөвшил хөгжилд чухал хувь нэмэр оруулсан билээ.

Захиргааны хэргийн шүүх байгуулагдсаны 20 жилийн ойн хүрээнд, өнгөрсөн 20 жилийн түүх, зам мөрөө эргэн харж, амжилт, алдаа оноогоо нэгтгэн дүгнэж, ирэх 10 жилийн алсын хараа, бодлого зорилтоо тодорхойлох, захиргааны хэргийн шүүхийн үйл ажиллагааг олон нийтэд сурталчлах, шүүхийн үйл ажиллагааны нээлттэй, ил тод байдлыг хангах зорилгоор Улсын дээд шүүхийн Захиргааны хэргийн танхимаас олон арга хэмжээг санаачлан зохион байгууллаа.

2024.01.26

“Шүүхийн нээлттэй, ил тод байдал /сорилт-өөрчлөлт-ирээдүй/” сэдэвт уулзалт, хэлэлцүүлэг

2024.03.27

“Процессын нээлттэй байдал” сэдэвт уулзалт, хэлэлцүүлэг

2024.06.04

“Захиргааны эрх зүйн системчлэл, хэрэглээ: Харилцан хамаарал” сэдэвт олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал

Шүүхийн мэтгэлцээний тэмцээн: Оюутнуудын ур чадварын өрсөлдөөн

Монгол Улсад Захиргааны хэргийн шүүх байгуулагдсаны 20 жилийн ойд зориулан Улсын дээд шүүхийн Захиргааны хэргийн танхимаас санаачлан эрх зүйч болохоор суралцаж байгаа оюутнуудад бодит шүүх хуралдааны туршлага хуримтлуулах, хууль зүйн маргаанд өмгөөлөгч, төлөөлөгчөөр оролцох арга барилд суралцах, онол, практикийн мэдлэгийг нэг дор олгох зорилгоор 2024 оны 3, 4 дүгээр сард “MOCK TRIAL – ЗХШ 20 ЖИЛ” мэтгэлцээний тэмцээнийг Монголын хуульчдын холбоо, Монголын өмгөөлөгчдийн холбоотой хамтран зохион байгууллаа.

Тус тэмцээнд хууль, эрх зүйн чиглэлийн 14 их, дээд сургуулийн 75 оюутан сургууль бүрийн төлөөллөөс бүрдсэн холимог баг бүрдүүлэн оролцсон юм. Багуудыг өмгөөллийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж байгаа 16 хуулийн фирмийн хуульчид дасгалжуулан, захиргааны хэргийн шүүхийн харьяалан шийдвэрлэдэг маргааны төрлөөр ур чадвар, мэдлэгийг нь сорин өрсөлдүүлсэн юм.

Багууд захиргааны хэргийн анхан, давж заалдах, хяналтын шатны гэсэн 3 шатны шүүх хуралдаанд нэхэмжлэгч, хариуцагчийн дүрд хувиран оролцож, бодит амьдрал дээрх хэргийн оролцогчийн адил шүүх хуралдаанд бэлтгэн, мэтгэлцэж захиргааны хэргийн шүүхийн шүүгчдээр хэргээ шийдүүлж дүгнэгдсэнээрээ энэ удаагийн тэмцээн онцлогтой байлаа.

Мэтгэлцээний тэмцээнд тэргүүн байр, дэд байр, гутгаар байр, шагналт байрны багууд болон шилдэг илтгэгч оюутныг шалгаруулсан бөгөөд МҮОНРТ-ийн Нэвтрүүлгийн багийнхантай хамтарч 33 минутын нэвтрүүлэг хийж, олон нийтийн хүртээл болгов.

Шилдэг илтгэгч оюутан
СЭЗИС-ийн оюутан Т.Дүүрэнзаяа

Тэргүүн байр
"Соёмбо легал партнерс" ХХН-ийн бэлтгэсэн баг

Дэд байр
"ЭмДиЭс ХаанЛекс" ХХН-ийн бэлтгэсэн баг

Гутгаар байр
"Легал гайд" ХХК-ийн бэлтгэсэн баг

Шүүгч болон хуульчдад зориулсан сургалт

Улсын дээд шүүхийн шүүгч, Эрүүгийн хэргийн танхимын тэргүүн Ч.Хосбаяр, Иргэний хэргийн танхимын тэргүүн Г.Алтанчимэг, шүүгч Б.Батцэрэн, Г.Банзрагч, Д.Батбаатар, П.Соёл-Эрдэнэ, Ц.Цогт, Н.Баярмаа, Н.Батзориг, Х.Эрдэнэсүвд, П.Золзаяа, Д.Цолмон нар анхан шатны шүүхэд шинээр томилогдсон шүүгч нарт шүүхийн эрх зүй, хууль тайлбарлан хэрэглэх арга зүй, шүүгчийн сэтгэл зүй, мэтгэлцэх зарчим зэрэг сэдвээр, давж заалдах шатны шүүгч нарт сонгуулийн маргаан, илтгэл бичих, судалгаа хийх аргачлалтай холбогдсон сэдвээр, хуульчдад шүүхэд гаргах нэхэмжлэлийн төрлүүд, захиргааны хэргийн шүүхийн цар хүрээ зэрэг сэдвээр сургалтууд зохион байгуулсан.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч Б.Амарбаясгалан "Хуульчийн мэргэжлийн шалгалтын арга зүйг шинэчлэн боловсруулах нь" төслийн хүрээнд ажиллаж, 2024 оны Хуульчийн шалгалтын сорилгыг хянан тохиолдуулах, шалгалт зохион байгуулах ажилд оролцов.

Улсын дээд шүүхийн шүүгч Ц.Цогт 2024 оны 5-р сард АНУ-ын Нью Хампшир мужид байрлах Nelson A. Rockefeller Center for Public Policy and the Social Sciences, Dartmouth College болон The University of New Hampshire Franklin Pierce School of Law сургуулиудад зочин судлаачаар ажиллаж, шүүхийн эрх зүй, шүүн таслах ажиллагааны сэдвүүдээр дээрх сургуулиуд, зарим шүүх, ерөнхий боловсролын сургуульд сургалт, уулзалт, ярилцлагад оролцсон байна.

Улсын дээд шүүх болон шүүгчийн гаргасан ном, бүтээл

Хууль хэрэглээний нэгдмэл байдал: Улсын дээд шүүхийн тайлбарын эмхэтгэл

“Захиргааны эрх зүйн системчлэл, хэрэглээ: Харилцан хамаарал” эмхэтгэл

“Захиргааны хэргийн шүүх- 20 жил” ном

“Захиргааны хэргийн шүүх 20 жил: Онол, практикийн бага хурал” эмхэтгэл

Захиргааны (процессын) эрх зүй 33 тохиолдол шийдвэрлэх онол, арга зүй
Улсын дээд шүүхийн шүүгч Г.Банзрагч

| Олон нийтийн эрх зүйн боловсролд

Улсын дээд шүүхийн Тамгын газраас олон нийтийн эрх зүй, шүүхийн боловсролыг нэмэгдүүлэх зорилгоор мультимедиа хэлбэрээр 88 контент бэлтгэн нийтийн хүртээл болгожээ.

Бэлтгэсэн контентууд:

Нэвтрүүлэг-15

Анимейшн-2

Зурган мэдээлэл /постер/-59

Богино хэмжээний видео /рийлс/-12

Үндэсний хэмжээний өргөн нэвтрүүлгийн телевиз, радио, өдөр тутмын сонин, цахим хуудас зэрэг хэвлэл, мэдээллийн хэрэгслүүдийг шүүхийн мэдээ, мэдээллээр хангаж, давхардсан тоогоор 200 гаруй удаа сэтгүүлчийн тодруулга, асуултад хариулт өгч ажиллав.

Улсын дээд шүүхийн үйл ажиллагааны талаарх мэдээллийг хэвлэл мэдээллийн хэрэгслүүдээр тогтмол түгээх, иргэдийн эрх зүйн боловсролыг дээшлүүлэхэд чиглэсэн олон төрлийн контент бэлтгэж байгаа нь шүүхэд итгэх иргэдийн итгэлийг нэмэгдүүлэх Тамгын газрын эрхэм зорилгын хэрэгжилтийг хангахад оршиж буй юм.

Таны эрх зүйн
боловсролд цэс

Нийслэлийн ерөнхий боловсролын 29 дүгээр сургуулийн сурагчид

Нийслэлийн ерөнхий боловсролын 33 дугаар сургуулийн сурагчид

БНСУ-ын Күүмин их сургуулийн оюутнууд

Оюутан, сурагчдад шүүхийн үйл ажиллагааг тогтмол танилцуулдаг боллоо

Улсын дээд шүүхийн Тамгын газраас оюутан, сурагчдад эрх зүйн боловсрол олгох зорилгоор тэднийг хүлээн авч, шүүхийн болон шүүн таслах ажиллагааны талаар дэлгэрэнгүй мэдээлэл өгдөг уламжлалтай.

Энэ хүрээнд Нийслэлийн 29, 33, 115, 161 дүгээр сургууль, Шинэ Монгол сургуулийн ахлах ангийн сурагчид, мөн МУИС-ийн Хууль зүйн сургууль болон БНСУ-ын Күүмин их сургуулийн оюутнууд Улсын дээд шүүхийн үйл ажиллагаатай танилцлаа.

Оюутан, сурагчдад шүүхэд ирүүлсэн өргөдөл, гомдлыг хүлээн авах, хэрэг маргааныг шүүгчдэд хуваарилах үйл явц, шүүхийн үндсэн үйл ажиллагааны талаарх мэдээллийг өгөхөөс гадна Улсын дээд шүүхийн Эрүү, Иргэн, Захиргааны хэргийн танхимын шүүгчид оюутан, сурагчидтай уулзаж, мэргэжил сонголт, хуульч мэргэжлийн онцлог, Үндсэн хууль, хүний эрх, хууль дээдлэх зарчим, хуулийн биелэлт зэрэг сэдвээр ярилцсан юм.

Түүнчлэн сурагчид мэргэжлээ хэрхэн зөв сонгох, шүүх хуралдааны оролцогчид, өсвөр үеийнхэнд холбогдох гэмт хэрэг, түүнээс урьдчилан сэргийлэх, болзошгүй эрсдэл, асуудал гарахад өөрийн эрхээ хэрхэн хамгаалах талаар сонирхсон асуултаа асууж, шүүх байгууллагын чиг үүргийн талаар мэдээлэлтэй болов.

Улсын дээд шүүхийн Тамгын газар

Эрхэм та бүхэнд энэ өдрийн мэндийг хүргэе.

Монгол Улсын дээд шүүхийн Тамгын газрын хувьд 2024 он онцлох үр бүтээл, олон нийтэд чиглэсэн үйл ажиллагаа олонтой, улмаар шүүхийн шинэтгэлийн хүрээнд зарчмын томоохон өөрчлөлтийг авч ирсэн түүхэн жил болж өндөрлөлөө.

Хуульд заасан хязгаарлалтаас бусад бүх шүүх хуралдааныг нээлттэй явуулах эрх зүйн орчин бүрдэж, ялангуяа хяналтын шатны болон авлигын хэргийн шүүх хуралдааныг шууд дамжуулах бэлтгэл хангаж, эхлүүлсэн нь шүүхийн ил тод байдлыг нэмэгдүүлэх чиглэлд чухал алхам боллоо. Улсын дээд шүүхийн Захиргааны хэргийн танхим уг шинэчлэлийг тэргүүлэн хяналтын шатны шүүх хурлуудаа нээлттэй дамжуулж эхлүүлэхэд техникийн нөхцөлийг бүрдүүлж, 2025 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эрүү, иргэний хэргийн нээлттэй шүүх хурлуудыг мөн адил шууд дамжуулж, түүнчлэн бичлэгийг цахим хуудсаар нөхөж үзэх боломжийг бүрдүүлэхээр ажиллаж байна.

Улсын дээд шүүх 2024 онд нийт 3,098 хэрэг, 1,112 албан бичиг хүлээн авч бүртгэн, шийдвэрлэж, 6,055 албан бичиг илгээсэн бөгөөд мөн УИХ-ын ээлжит сонгуулийн үеэр нэр дэвшсэн 1,613 иргэнд холбогдох лавлагааг шуурхай зохион байгуулан олгож ажиллалаа. Шүүхийн үйл ажиллагаанд мэдээллийн аюулгүй байдал, технологийн дэвшлийг амжилттай нэвтрүүлж, шүүх бүрэлдэхүүн болон шүүх хуралдааны даргалагчийг санамсаргүй байдлаар сонгох систем, улс төрийн намын бүртгэлийн систем, мэргэжлийн нэгдсэн холбооны бүртгэлийн систем зэрэг дэвшилтэт шийдлүүдийг хөгжүүлж, улмаар хиймэл оюун ухааны хэрэглээг Улсын дээд шүүхийн үйл ажиллагаанд нэвтрүүлэх судалгааг хийж, төслийн шийдлийг боловсруулж байна.

Шүүхийн ил тод байдлыг хангах, иргэдийн эрх зүйн боловсролыг дээшлүүлэх, шүүхэд итгэх итгэлийг бэхжүүлэх хүрээнд Улсын дээд шүүх өөрийн цахим хуудас, олон нийтийн сүлжээгээр 145 мэдээ, 440 контент бэлтгэн нийтэлсэн.

Мөн хууль хэрэглээний нэгдмэл байдлыг хангах зорилгоор Улсын дээд шүүхээс гаргасан 14 албан ёсны тайлбарыг нэгтгэн, “Хууль хэрэглээний нэгдмэл байдал: Улсын дээд шүүхийн тайлбарын эмхэтгэл” ном хэлбэрээр цахим болон хэвлэмэл хэлбэрээр олон нийтэд хүргэсэн бөгөөд шүүн таслах ажиллагааг судалгаанд суурилсан, шинжлэх ухааны үндэслэлтэй болгоход Улсын дээд шүүхийн судлаач туслахууд шаардлагатай онол, практикийн болон харьцуулсан эрх зүйн судалгааг тогтмол хийж, Шүүхийн академитай нягт хамтран ажиллаж байна.

Монгол Улсад захиргааны хэргийн шүүх байгуулагдсаны 20 жилийн ойг тэмдэглэн өнгөрүүлэх хүрээнд сар тутам бүтээлч ажлууд зохион байгуулахад дэмжлэг үзүүлж, олон зуун хавтастай томоохон хэргүүдийг хянан шийдвэрлэхдээ технологийн дэвшилтэт шийдлүүдийг оновчтой ашиглах ажлыг Тамгын газрын хамт олон амжилттай хэрэгжүүлээ. Цаашид шүүх эрх мэдлийн салбарын хөгжлийн бодлого, хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангахад Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Шүүхийн сахилгын хороо, анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн Тамгын газруудтай нягт хамтран ажиллаж, шүүхийн шинэтгэлд эрчимтэй хувь нэмрээ оруулахад анхаарч ажиллах шаардлагатай байна.

Ирэх 2025 онд Монгол Улсад эрүү, иргэний хялбар ажиллагааны шүүх байгуулагдах, шүүхийн ил тод байдал улам сайжрах, процессын тусгай журмууд хэрэгжиж эхлэх, шүүхийн цахим шилжилт эрчимжих зэрэг томоохон шинэчлэл, хөгжлийн үе шат эхлэхээр байна. Мөн Европын Холбооны Твиннинг (Хосолмол түншлэл) төсөл манай шүүхийн манлайлал дор хэрэгжих болсноос гадна бүс нутгийн шүүхүүдийн хамтын ажиллагаанд ахиц гаргах ажлууд төлөвлөгдсөн.

Дэлгэрэнгүй мэдээллийг Улсын дээд шүүхийн цахим хуудаст байршуулсан жилийн тайлангаас хүлээн авч, танилцах боломжтой. Нийт шүүх эрх мэдлийн салбарын хамт олондоо эрх зүйт тогтолцоо, иргэн бүрийнхээ эрхийг хамгаалан бэхжүүлэх их үйлсэд нь өндөр амжилт хүсэн ерөөе.

Тамгын газрын дарга
С.ЗАЯАДЭЛГЭР

 15170 Монгол Улс, Улаанбаатар хот,
Чингэлтэй дүүрэг, 4-р хороо,
Ж.Самбуугийн гудамж 18
Монгол Улсын дээд шүүх

 51-261698, 51-261544

 info@supremecourt.mn

 www.supremecourt.mn

 @supremecourtmn

 @supremecourtof_mongolia

 @Монгол Улсын дээд шүүх

